२३. प्रामाणिक इस्त्रीवाला

मी शिवानी. पाचवीत शिकते. माझे कुटुंब छोटेसेच आहे. आई, बाबा, भाऊ शिवराज आणि मी. आई घरची सगळी कामे स्वतःच करते. आम्ही तिला मदत करतो. एकदा आईने कपडे धुऊन वाळत घातले. कपडे वाळल्यानंतर भाऊने त्यांच्या घड्या करून टेबलावर ठेवले.

सायंकाळी पाच वाजता बाबा बाहेरून आले. त्यांनी आईजवळ पैसे दिले. ते तिला ठेवायला सांगितले. आई कामाच्या घाईत होती. तिने पैसे टेबलावर घड्या घातलेल्या कपड्यांत ठेवले आणि ती कामात गढून गेली.

बाबा बाहेर गेले होते. आई कामात होती. भाऊ खेळायला गेला होता. मी अभ्यास करत होते. इतक्यात आमचे इस्त्रीवाले दामूकाका आले. इस्त्रीसाठी कपडे मागू लागले. आई स्वयंपाकघरातून म्हणाली, ''अगं शिवानी, त्याला टेबलावर ठेवलेले कपडे पिशवीत भरून दे.'' मी कपडे पिशवीत भरून दिले. इस्त्रीवाले काका कपडे घेऊन निघून गेले.

दोन दिवसांनंतर बाबांनी आईकडे पैसे मागितले. नेहमीच्या सवयीप्रमाणे आई कपाटात पैसे शोधू लागली; पण पैसे काही सापडेनात. आई कावरीबावरी झाली. पैसे गेले कुठे? आई विचारात पडली. घरात सगळीकडे पैशांची शोधाशोध सुरू झाली; पण पैसे काही सापडले नाहीत.

संध्याकाळच्या वेळेला दामूकाका घरी आले, ते हाका मारतच. ''वहिनी, अहो वहिनी.'' आईबाबा बाहेर आले. ''काय रे बाबा? कपडे आणलेस का?'' जरा वैतागूनच आईने विचारले.

दामूकाकांनी खिशातून पैसे काढले. ''अहो वहिनी, तुमचे कपडे मी इस्त्रीला घेतले अन्

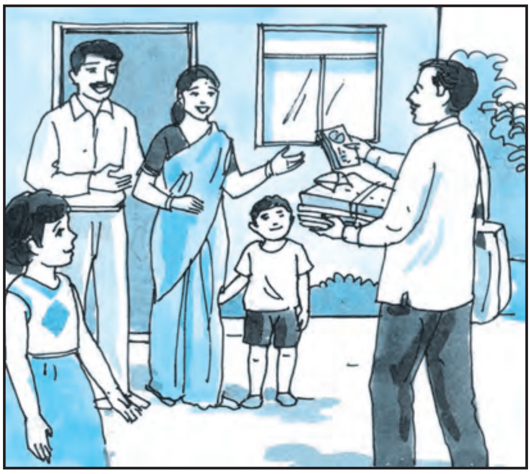

कपड्यांच्या घड्यांमध्ये हे पैसे सापडले. ते परत करायला आलो. पैसे मोजून घ्या आणि हे कपडेही घ्या.'' दामूकाका आईच्या हातात पैसे ठेवत म्हणाले. आईने पैसे मोजले.

''दामू, पैसे बरोबर आहेत. तुझा प्रामाणिकपणा मला आवडला.'' बाबा म्हणाले. बाबा बक्षीस म्हणून दामूकाकांना १०० रुपये देऊ लागले, तेव्हा दामूकाका म्हणाले, ''नको भाऊसाहेब, आम्ही गरीब आहोत; पण कष्टानंच कमवून खातो.'' दामूकाका जायला निघाले. आईबाबा त्यांच्या पाठमोऱ्या आकृतीकडे कौतुकाने पाहत राहिले.

शब्दार्थ : **कामात गढून जाणे** – कामात मग्न होणे. **कावरीबावरी होणे** – गोंधळून जाणे. **वैतागणे** – चिडणे. **पाठमोरी** – पाठीकडची बाजू.

प्र. १. कोण ते लिहा.

(अ) पाचवीत शिकणारी.

(आ) कपड्यांच्या घड्या करणारा.

(इ) आईजवळ पैसे देणारे.

(ई) पैसे परत करणारे.

(उ) पैसे मोजून घेणारी.

(ऊ) दामूकाकांना बक्षीस देऊ करणारे.

प्र. २. कोण, कोणास म्हणाले ते लिहा.

(अ) ''त्याला टेबलावर ठेवलेले कपडे पिशवीत भरून दे.''

(आ) ''काय रे बाबा? कपडे आणलेस का?''

(इ) ''तुझा प्रामाणिकपणा मला आवडला.''

(ई) ''आम्ही गरीब आहोत; पण कष्टानंच कमवून खातो.''

प्र. ३. 'प्रामाणिकपणा' यासारखे आणखी शब्द लिहा.

प्र. ४. गोलातील शब्द लावून नवीन शब्द लिहा.

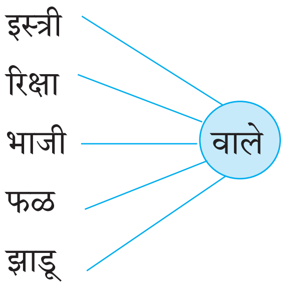

उदा., इस्त्रीवाले

____

____

____

____

प्र. ५. खालील शब्द वाचा व असेच लिहा.

स्वयंपाकघर, इस्त्रीवाला, कावरीबावरी, प्रामाणिक, संध्याकाळ.

प्र. ६. वाक्ये वाचा. क्रिया कोणती ते लिहा. क्रिया करणारी व्यक्ती कोण ते ओळखा. योग्य रकान्यात '✓' अशी खूण करा.

वाक्ये	क्रिया	क्रिया करणारी व्यक्ती		
		पुरुष	स्त्री	इतर
शिवानी पाचवीत शिकते.	शिकते		✓	
आईने पैसे मोजले.				
भाऊने कपड्यांच्या घड्या केल्या.				
बाबांनी आईला पैसे दिले.				
दामूकाकांनी खिशातून पैसे काढले.				
पिलू घरट्यात बसले.				

प्र. ७. खालील वाक्यांतील अधोरेखित नामांचे लिंग ओळखा. प्रश्न क्र. ६ प्रमाणे तक्ता तयार करून वहीत लिहा.

(अ) कावळा झाडावर राहतो.

(आ) रेश्माने पत्र वाचले.

(इ) पोस्टमनने पत्र दिले.

(ई) मायाने पाकीट उघडले.

(उ) मायाने दार उघडले.

प्र. ८. रिकाम्या जागी योग्य नाम लिहा. वाक्यांतील क्रियापदे ओळखा.

(१) .... गवत खातो.

(२) .... पत्र लिहिते.

(३) .... पुस्तक वाचतो.

(४) .... गवत खाते.

(५) ते .... सुंदर आहे.

(६) ते .... मोठे आहे.

प्र. ९. रिकाम्या जागी योग्य क्रियापदे लिहा.

(अ) सुधीर गोष्ट ....

(आ) ते झाड उंच ....

(इ) रोझी गाणे ....

(ई) ती वेल हिरवीगार ....

- **चौकटींत काही अक्षरे दिली आहेत. त्यापासून अर्थपूर्ण शब्द बनवा. त्या शब्दांची कार्डे तयार करा.**

झा	ड	वि	मा	न
डू	बा	ळी	क	ळ
पं	स	म	ड	के
खा	री	क	णी	स
क	ळ	प	तं	ग
पा	न	दी	गा	य
ट	र	बू	ज	ऊ
ह	वा	ध	र	स

शिक्षकांसाठी : स्वाध्यायातील सारणीत भाऊ, बाबा, दामू ही पुल्लिंगी नामे आहेत. शिवानी, आई ही स्त्रीलिंगी नामे आहेत. पिलू हे पुल्लिंगी नाही व स्त्रीलिंगी नाही. अशा नामाला नपुंसकलिंगी नाम म्हणतात. नामाला 'तो, ती, ते' शब्द लावूनही लिंग ओळखता येते. ही माहिती विद्यार्थ्यांना सांगावी.